

University of Groningen

Hoe het Groningse rood van kleur verschoot

Lucardie, Anthonie; Voerman, Gerrit

Published in:
Nieuwsblad van het Noorden

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
1991

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Lucardie, A., & Voerman, G. (1991). Hoe het Groningse rood van kleur verschoot. Nieuwsblad van het Noorden, 12.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Hoe het Groningse rood van kleur verschoot

De statenverkiezingen van afgelopen woensdag hebben tot een ware aardverschuiving geleid in de politieke krachtsverhoudingen in de provincie Groningen. De Partij van de Arbeid moest een enorme aderlating ondergaan en raakte haar dominante positie kwijt. Omdat ook de CPN niet meer zelfstandig zitting heeft in het Provinciehuis, raken de Groningse Staten daarmee hun rode

Door Paul Lucardie en
Gerrit Voerman

randje kwijt. Grote winnaar was D66, op grote afstand gevolgd door het CDA. Al met al lijkt Groningen hierdoor een stukje minder links te zijn geworden.

In het onderstaande worden de uitslagen nader bekeken; eerst vanuit het verleden, daarna vanuit een breder regionaal en landelijk perspectief.

De PvdA behaalde woensdag 29,8% van de stemmen, goed voor niet meer dan 17 zetels. Sinds de Tweede Wereldoorlog hebben de sociaal-democraten niet zo'n laag percentage gehaald. Toch moet de PvdA zo langzamerhand wel gewend zijn aan de grillen van de Groninger kiezers; op een rijtje gezet vertonen de uitslagen van de PvdA namelijk aanzienlijke schommelingen. Na een tamelijk stabiele periode in de jaren vijftig kreeg de PvdA bij de statenverkiezingen van 1966 en 1970 tot tweemaal toe klop.

In dat laatste jaar wist de PvdA maar 30,1% in de wacht te slepen. Boosdoeners waren toen vooral de interne perikelen waardoor de partij werd gekweld met het optreden van Nieuw Links en de geduchte concurrentie van de CPN, die kon profiteren van de voor-aanstaande rol die Fré Meis eerder had gespeeld in de strokartonstaking in Oost-Groningen.

Ziektewet

Na het electorale herstel in de jaren zeventig ging het in 1982 weer mis. Als gevolg van de omstreden maatregelen die Den Uyl als minister van Sociale Zaken in het kabinet-Van Agt - waarin PvdA, CDA en D66 samenwerkten - voor de ziektewet in petto had, verloor de PvdA 12,1% (zeven zetels). In 1987 werd dit verlies ruimschoots goedge maakt, totdat afgelopen woensdag opnieuw een klap kwam en de PvdA een vrije val van 13,8% - acht zetels - maakte.

Van dit historische dieptepunt van de PvdA heeft vooral D66 geprofiteerd. De Democraten hadden in Groningen tot nu toe altijd een wat marginaal bestaan geleid. Zij bezetten nooit meer dan vier zetels in de Staten en verdwenen er in 1974 zelfs een keer helemaal uit. Nu boekte D66 echter een gigantische winst. Het zeteltal van de Democraten verdriedvoudigde en kwam uit op negen (15,5%), waarmee zij de VVD de loef afstaken. De liberalen bleven steken op zeven zetels (13,3%). Zij zijn sinds mensenheugenis in de provincie Groningen uitermate stabiel: een enkele uitschieter daargelaten schommelt hun stemmenpercentage zo tussen de 11 en 15%.

Verrassing

Tot veler verrassing heeft Groen Links, de nieuwe partij waarin PPR, PSP, CPN en EVP zijn opgegaan, in Groningen niet haar voordeel kunnen doen met de nederlaag van de nieuwkomer behaalde niet meer dan vier zetels - evenveel als in 1987, toen CPN, PPR en PSP nog gescheiden optrokken.

Verontrustend voor Groen Links is echter dat er percentueel zelfs sprake is van een lichte achteruitgang. Naar alle waarschijnlijkheid heeft de concurrentie van het Verbond van Communisten in Nederland (VCN), dat nog 0,8% van de stemmen wist te verwer-

ven, hierbij een rol gespeeld. In mindere mate misschien ook de Socialistische Arbeiderspartij (SAP) - die voor het eerst meedeed - en de Socialistische Partij (SP) die vooruitging maar toch nog geen zetel won.

Voor het eerst sinds 1978 heeft het CDA weer winst geboekt in de statenverkiezingen. Ondanks het feit dat het groeiende GPV en de eveneens in de lift zittende combinatie RPF/SGP onder hun duiven lijken te hebben geschoten, gingen de christen-democraten één zetel vooruit.

Wijster

Vergelijken we Groningen met Friesland en Drenthe, dan zien we slechts kleine verschillen. De veranderingen zijn hier iets forseerder dan bij de burens. De PvdA verloor in Friesland en Drenthe wat minder; het CDA en de protestantisch-christelijke partijen wonnen daar iets minder. D66 deed het in Drenthe echter nog iets beter dan in Groningen, de VVD juist iets slechter - zou de kwestie Uildrijs daar iets mee te maken hebben, of de VAM in Wijster?

Groen Links ging in tegenstelling tot Groningen in Drenthe wat iets vooruit; in Friesland trouwens ook. In die provincies had zij minder te lijden van concurrentie. SAP en SP deden daar helemaal niet mee, het VCN alleen in Friesland.

Het meest opvallende verschil tussen de noordelijke provincies lijkt ons echter het verschijnsel van de regionale partijen. De Fryske Nasjonale Party boekte 1,6% winst (goed voor een extra zetel), de Onafhankelijke Partij Drenthe behaalden bij hun eerste poging meteen 2,3% (en één zetel). Een opvolger voor de Grönneger Bond, die zich in 1987 ophield toen hij maar 0,5% van de stemmen had gekregen, had nu misschien ook een kans gemaakt - maar was nergens te bekennen.

Regionale partijen gingen niet alleen in Friesland en Drenthe vooruit, maar ook in Gelderland (niet geen zetel), Brabant (twee zetels) en Limburg (één zetel extra). 'Delta Anders', in Zeeland afgesplitst van Groen Links, heeft haar twee zetels wellicht ook ten dele aan haar regionaal karakter te danken.

Dit groeiend regionalisme kan voortkomen uit een gevoel van grotere afstand tot de Haagse politiek bij een aantal kiezers. Dat gevoel uit zich waarschijnlijk ook in het massaal thuisblijven. Ook Groningen kreeg hiermee te maken: kwam in 1978 nog bijna 85% van de kiezers op, dit keer was het nog geen 57%. Het speelt misschien zelfs mee bij de kiezers die op D66 stemden, omdat Van Mierlo vaak kritisch afstand neemt van het politieke spel in de hofstad.

Thuisblijvers

Met betrekking tot het aantal thuisblijvers onderscheidt Groningen zich weinig van het landelijk gemiddelde, al lag de opkomst hier nog steeds iets hoger; de daling was hier echter groter dan landelijk en groter dan in Drenthe en Friesland. In het hele Noorden ging het CDA tegen de landelijke trend in, die immers (lichte) achteruitgang behelsde.

Ook het verlies van Groen Links in Groningen past niet in het landelijke beeld. De PvdA verliest hier iets meer nog dan gemiddeld, de VVD en D66 winnen iets meer, evenals de kleine christelijke partijen. Vanouds een linkse provincie, schuift Groningen nu iets op naar rechts, zou men kunnen concluderen: het rood is wat van kleur verschooten.

De schrijvers zijn werkzaam bij het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen, een onderdeel van de Rijksuniversiteit Groningen.

■ De felicitaties van VVD'er Vonhoff voor de Groningse lijsttrekker van D66 Koosje van Doesen tijdens de verkiezingsavond in de Martinihal.

Foto: Wolter Kobus